

Diàleg

AVUI+
 Des del 1976

 CORPORACIÓ CATALANA
 DE COMUNICACIÓ S.L.

 ANTONI CAMBRÉDÓ, president executiu
 PERE TORRADES, conseller delegat
 CARLES FLO, director general
 IVAN GRAU, director financer
 ORIOL GALLISSA, director comercial
 VALENTÍ MARTÍ, director de publicitat
 JOAN SERRA, director de producció
 LEANDRE BASANTA, cap de distribució
 QUICO DOMINGO, cap de sistemes

**L'OPINIONITIS HA TRASPASSAT EL MÓN
 EDUCATIU I JA HA ARRIBAT ALS MÈDIA**

 Salvador Cardús
 i Ros

 Sociòleg i escriptor
 salvador.cardus@uab.cat

Opinió contra consciència

Un dels apartats més brillants del llibre de Gregorio Luri *L'escola contra el món* (La Campana, 2008) és el que titula "Parèntesi sobre el vici d'opinar". En el seu moment ja el vaig llegir amb una atenció especial, perquè, sigui com sigui, resulta que allò que escric en aquestes pàgines són, precisament, articles d'opinió. Per sort, Luri critica l'opinionitis al món educatiu –i no a la premsa–, que sovint ha portat a un tipus de relativisme radical més a prop del gust subjectiu que no pas de la crítica filosòfica. Abans d'estimular a opinar, suggereix el professor, potser caldria fomentar la capacitat de descriure i raonar. Si no, és fàcil caure en la fal·làcia de creure que "cadascú té dret a la seva veritat". Dit més cruament, a Luri li he sentit plantejar-ho, poc o molt, en els termes següents: no és cert que totes les opinions són respectables; de respectables, només ho són totes les persones, però pel que fa a les seves opinions, depèn de quines siguin.

HE RETORNAT A LES PÀGINES DE

Gregorio Luri des de la lectura d'un article molt interessant del columnista de *The New York Times*, Stanley Fish, que fa un parell de mesos publicava una reflexió sobre la "clàusula de consciència" que sol ser adduïda per alguns professionals de la medicina als Estats Units –també aquí, amb l'empenta de l'episcopat espanyol– per oposar-se a la realització de pràctiques mèdiques contràries a les seves conviccions. Fish recorda que, etimològicament, "consciència" significa tot el contrari d'allò que volen fonamentar els qui s'hi emparen. Thomas Hobbes ja havia vist que *consciència* derivava de *conscire*, que significa conèixer d'acord amb algú altre. És a dir, del fet de conèixer el mateix fet però de manera comuna. En aquest sentit, seria una violació de la consciència precisament el fet de preferir unes opinions individuals abans de les que s'han establert públicament, o sigui, sobre les que hi ha consens. En el cas de Hobbes, en el fons, es tractava de la resistència a donar a l'opinió individual un valor de coneixement fiable per damunt del judici de les opinions expertes i autoritzades, un fet que debilitaria l'ordre públic. La llei és la consciència pública, no l'opinió privada. La sacralització de l'opinió individual, presentada com a convicció, podria arribar a fer trontollar les lleis establertes i portaria cada ciutadà a acabar fent la seva pròpia llei. O bé que, com ara passa en el terreny de la ciència, que una opinió fonamentada en una mera convicció ideològica s'atreveixi a posar en dubte un coneixement científicament establert.

LA QÜESTIÓ EM SEMBLA PERTINENT just en un temps on sembla que tothom pot dir la

seva, però sense haver-se de sotmetre a cap responsabilitat sobre allò que diu. També ho argumenta Luri, quan recorda que la idea d'autonomia, correctament entesa, es basa en la fidelitat a la pròpia norma, i no pas en la possibilitat de decisió irresponsable i blindada a la intromissió de la societat. Certament, cal defensar la llibertat d'expressió, fins i tot en el cas que allò que s'expressa sigui erroni, però aquesta llibertat d'expressió no tindria cap valor si no anés acompanyada d'un sistema de resposta crítica i responsable.

L'OPINIONITIS HA TRASPASSAT FA temps el món escolar i ja ha arribat als informatius de les cadenes de ràdio i televisió. L'obligació que s'imposa el mitjà escrit, auditiu o visual que tot allò de què s'informa estigui il·lustrat, comporta que molts diaris, ràdios i televisions demanin l'opinió al ciutadà anònim –irresponsable d'allò que creu

"La sacralització de l'opinió individual, presentada com a convicció, podria arribar a fer trontollar les lleis establertes i portaria cada ciutadà a acabar fent la seva pròpia llei"

que pensa –com si el testimoni individual, per ell mateix, tingués cap valor. Paradoxalment, res és tan fàcil de manipular com una opinió individual caçada al vol, sense cap context reflexiu, prescindint de si es fonamenta en cap informació prèvia i valuosa, i encara retallada per tal que s'ajusti a l'espai i el temps limitat del que disposa el mitjà.

ELS FETS QUE CADA DIA ENS POSEN davant d'aquest debat són inacabables. El dia que el Parlament de Catalunya rebutjava la prohibició de l'ús dels transgènics que s'ajusten a les estrictes normatives de seguretat europees fonamentades científicament, els que l'havien demanat a través d'una iniciativa legislativa popular es van tapar la boca com si la decisió d'una majoria política parlamentària es reduís a l'expressió d'un conflicte d'opinions entre iguals, en el qual els poderosos fan callar els febles. No: el Parlament no opina, sinó que legisla a partir d'una consciència pública construïda a través del diàleg, del pacte, del discerniment col·lectiu i que representa la majoria dels ciutadans. Per tant, una llei mai no tapa la boca de ningú, i quan es va a buscar la decisió d'un Parlament, no s'hi va a demanar una opinió, sinó que facin una llei.

AIXÍ MATEIX, JA SABEM QUE INTERNET, que té tantes virtuts, també ha afavorit la desresponsabilització a l'hora d'opinar, i fins i tot té la capacitat de convertir la mentida en informació, com mai no havia passat. Buscant informació sobre un estudi suposa-

dament sociològic, vaig anar a parar a una pàgina web que es diu Hazteoir.org. Gairebé ja està tot dit: opinionitis a la xarxa! Conseqüència? Doncs que s'hi pot llegir, com si es tractés d'informació, que *"Arabe y urdú, a la misma altura que el español en Cataluña"*. O *"La LEC (lei d'educació de Catalunya) elimina el español de las escuelas"*. Sí, ja ho sé: fins i tot una certa premsa en paper –els directors dels quals són convidats a opinar als mitjans públics catalans amb una generositat incommensurable– ha fet titulars d'aquest tipus, la falsedat dels quals és radical. I tornem on érem: pot la mentida apel·lar a la llibertat d'expressió i d'opinió per fomentar, com en aquest cas, l'odi entre els pobles?

LA RESPOSTA NO ÉS DIFÍCIL: simultàniament al respecte a la llibertat d'expressió i d'opinió, cal crear i mantenir espais d'alta responsabilitat que permetin contrastar l'opinionitis frívola amb l'expertesa ben fonamentada i crítica. Una altra cosa és com garantir la integritat i rellevància d'aquests espais de referència per tal que es construïxi una consciència pública racional, democràtica i independent. De fet, això és tant com demanar que es desenvolupi una cultura política a l'alçada de la complexitat dels nostres temps. És cert que la desafecció política, sovint, és conseqüència de la frivolitat dels polítics. Però, en una mesura semblant o pitjor, és culpa de l'imperi de l'opinionitis, que impedeix la comprensió de la política com l'espai de construcció de la consciència pública i de l'interès general.

CRISTINA LOSANTOS

